Llingua romance austriaca

Esti artículu o seición necesita **referencies** qu'apaezan nuna **publicación acreditada**, como revistes especializaes, monografíes, prensa diaria o páxines d'Internet fiables.
Pues añadiles tu mesmu o avisar al autor principal del artículu (https://ast.wikipedia.org/w/index.php?title=Llingua_romance_austriaca&action=history) na so páxina d'alderique pegando: `{{subst:Avisu referencies|Llingua romance austriaca}} ~~~~`

La **llingua romance austriaca** foi una llingua neollatina qu'esistió na área d'Austria y del este de Baviera dende la cayida del Imperiu romanu hasta aprosimao'l sieglu X.

El 'Noricum *romanu, onde se desenvolvió la llingua romance austriaca depués de la cayida del Imperiu romanu*

Conteníu

Carauterístiques
¿Llingua retorromance?
Referencies
Notes
Bibliografía
Ver tamién

Carauterístiques

Nes provincies del Imperiu romanu al sur del Danubiu llamaes *Noricum* y *Rhaetia*[1] los habitantes llatinizaos nun sumieron dafechu cuando les invasiones bárbares afararon la rexón. Munchos fueron esterminaos y otros abelugar n'Italia, pero dalgunos sobrevivieron nos montes de los Alpes.[2]

Los que vivíen en Retia dieron orixe a los ladinos de Suiza y el norte d'Italia, pero los del Noricum sobrevivieron solamente dellos sieglos hasta los tiempos de Carlomagno. Esto ye que la llingua ladina esiste anguaño, pero la llingua romance del Noricum (que coincide aprosimao cola actual Austria) sumió. La esplicación paez tar en qu'el Noricum y polo xeneral l'actual Austria tuvieron más espuestos que Suiza a les devastadoras invasiones de los hunos y ávaros.

Esta llamada "Llingua romance austriaca" falar en delles ciudaes, siendo la principal "Juvavum" (l'actual Salisburgo). N'efeutu, esta ciudá romana convertir en *municipium* nel añu 45 dC sol emperador Claudio (*Municipium Claudium Juvavum*), aportando a una de les más importantes de la provincia de *Noricum*. El cayente de *Juvavum* dempués del colapsu de la frontera de *Noricum* foi bien rápido, hasta'l puntu de que nel sieglu VIII convirtiérase nuna “ruina casi total”. Pero los pocos habitantes romanizados, que sobrevivieron a les destrucciones de los bárbaros, siguieron utilizando les mines de sal de la rexón nel so comerciu.

> *San Ruperto llogró, de los colonos romanizados (sobrevivientes) nel llugar, indicación de qu'esistíen los restos de la romana Juvavum...*[3]

Romanos del Noricum

Escontra l'añu 700 San Ruperto -influyíu por estos habitantes romanizados del llugar- fundó la población llamada Salisburgo na cortil del antiguu *Juvavum* romanu, allugáu sobre grandes mines de sal a les cualos debe'l so nuevu nome la ciudá, que se convirtió nel añu 739 en sede d'un obispáu y nel 798 en sede d'un arzobispáu católicu.

Dellos académicos como Gernot Piccottini[4] creen qu'estos habitantes romanizados, dempués de casi tres siglo de dominación alemana, falaben una llingua romance bien entemecida col alemán, pero carauterística d'ellos y probablemente similar a la de los actuales ladinos de los Alpes.

La ciudá de Vindobona (actual Viena) tien delles evidencies d'estes poblaciones romances, pero nun van más allá del sieglu VI; y lo mesmo asocede en toles llocalidaes romanes nel norte d'Austria, como *Lauriacum* (cerca d'Enns) y *Ovilava* (actual Wels).

> *El sur del Noricum caltuvo una forma de llingua llatina y ensin dulda nun foi sacupáu (como'l norte)...*[5]

Estes poblaciones romanizadas cola posible llingua romance austriaca sobrevivieron hasta l'añu 1000 nes zones cercanes a *Teurnia*[6] y *Virunum*[7] en Carintia (sur d'Austria).

Tamién cerca de Lienz (na frontera col Altu Adige italianu) esistió una ciudá romana llamada *Aguntum*:[8] en 1599 Veit Netlich, un abogáu, escribió sobre la esistencia de tumbes (agora perdíes) con "escritura desconocío" que pertenecieron a los sobrevivientes d'esta ciudá romana destruyida alredor del sieglu VII. Probablemente esta escritura yera la llingua romance que se desenvolvió nel sur d'Austria. Quiciabes la única pallabra que nos queda d'esta llingua romance ye la denominación neollatina "Luenzina" que tenía Lienz nun documentu del vescovado de Bressanone fechu alredor de 1030. Los prófugos romanizados de Aguntum, qu'abandonaron esta ciudá romana escalada, dieron esti nome a l'aldega (depués llamada Lienz polos austriacos) que fundaron pa sobrevivir.

¿Llingua retorromance?

L'académicu Piccottini afirma que la llingua romance austriaca pertenez al grupu retorromance (o siquier yera una llingua proto-retorromance), basándose na so proximidá xeográfica coles actuales árees romanche/ladina/friulana nos Alpes suizu-italianos. Inclusive cree qu'asimiló delles pallabres del pre-romanu Idioma réticu, especialmente nel Tirol.

N'efeutu, na rexón tirolesa d'Austria occidental, ente Innsbruck y Vaduz (el nome de la capital del Liechtenstein vien de la pallabra neollatina "avadutz", esto ye acqueducto en romanche), falóse tamién el retorromance hasta'l sieglu de la Revolución francesa.

Pero dalgunos estudiosos (como Heger) creen que yera una llingua independiente y posiblemente rellacionada cola sumida llingua romance de Panonia, que se desenvolvió na actual Hungría occidental alredor del llagu Balaton (pocu distante de la Carintia austriaca).

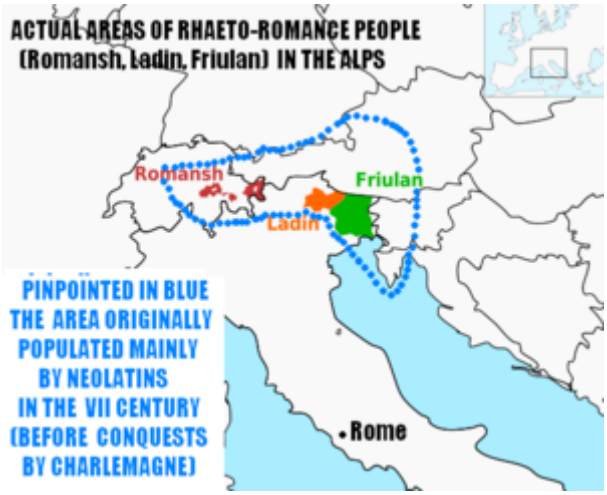

Les llingües retorromances nos postreros 1200 años

Referencies

Notes

1. Raetia y Noricum (n'italianu) (http://www.instoria.it/home/province_romane_raetia_noricum.htm)
2. Mapa d'Austria romana (y contorna) (http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.data.image.n/n840136a.jpg)
3. Juvavum (The Catholic encyclopedia) (https://books.google.com/books?id=D2oQAAAIAAJ&pg=PA229&lpg=PA229&dq=roman+juvavum&source=bl&ots=rY5sjrQajF&sig=Xj0TkgOPTME8rjS9qv55S1iDE5A&hl=en&sa=X&ei=N9GFULWPIMuP0QHgxIHQAQ&vei=0CFAQ6AEwCTgo#v=onepage&q=roman%20juvavum&f=false)
4. *Carinthia Romana und die Römische Welt*. Festschrift für Gernot Piccottini zum 60. Geburtstag, hrsg. von F.W. Leitner, Aus Forschung und Kunst 34 (2001)
5. El Noricum septentrional sacupáu (The English Historical Review) p.630 (https://books.google.com/books?id=EBspAAAAYAAJ&pg=PA630&lpg=PA630&dq=favianae+fort+in+noricum&source=bl&ots=auMiYFDglZ&sig=7wrvpDwNwKMA-zKZiY2QM7zXAPg&hl=en&sa=X&ei=jC6IUNC3HOWT0QGlhoD4BA&vei=0CCIQ6AEwAA#v=onepage&q=favianae%20fort%20in%20noricum&f=false)
6. Teurnia (http://www.planetware.com/spittal-an-der-drau/st-peter-in-holz-teurnia-a-v-stpete.htm)
7. Virunum (http://www.g.uni-klu.ac.at/archeo/archeost/virunum/64gesch.htm)
8. Aguntum (http://www.tyrol.tl/en/highlights/sights/roman-city-and-museum-aguntum.html)

Bibliografía

- Hainzmann, M. *Ovilava, Lauriacum, Virunum*. Zur Problematik der Stadthalterresidenzen und Verwaltungszentren Norikums Tyche 6, 1991
- Haverfield, F. *The English historical review, Volume 19*. Publisher Longman. University of Virginia, 1904
- Heger, N. *Die ländliche Besiedlung Salzburgs in der Spätantike. Die Römer in dean Alpen. Schriftenreihe der Arge Alp*. Hg. Komission III (Kultur), Berichte d. Historikertagungen (N.F. 2) Bolzano, 1989
- Piccottini, Gernot. *Virunum* (Kongress Ljubljana 17. März 1999, in Drucklegung).

Ver tamién

- Llingua romance del Mosela
- Llingua romance de Panonia
- Llingua ladina
- Llingua romanche
- Llingües retorromances

Sacáu de «https://ast.wikipedia.org/w/index.php?title=Llingua_romance_austriaca&oldid=2969085»

La última edición d'esta páxina foi el 11 may 2020, a les 07:42.

El testu ta disponible baxo la Llicencia Creative Commons Reconocimientu/CompartirIgual 3.0; puen aplicase otres cláusules más. Llei les condiciones d'usu pa más detalles.